

Sygn. akt III PK 128/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 czerwca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący)

SSN Maciej Pacuda

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa D. W.
przeciwko Zespołowi Szkół w G.
o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 czerwca 2014 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w P.
z dnia 28 czerwca 2013 r.,

I. oddala skargę kasacyjną,

**II. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 120 (sto
dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. oddalił skargę powódki D. W. o wznowienie

postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. z dnia 25 października 2012 r., wydanym w sprawie z powództwa D. W. przeciwko Zespołowi Szkół w G. o przywrócenie do pracy.

Sąd Okręgowy – rozpoznając skargę o wznowienie postępowania – ustalił, że wyrokiem z dnia 19 lipca 2012 r., Sąd Rejonowy w P. – w sprawie z powództwa D. W. przeciwko Zespołowi Szkół w G. o przywrócenie do pracy – oddalił powództwo, natomiast wyrokiem z dnia 25 października 2012 r., Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego.

W sprawie tej ustalono, że powódka była zatrudniona jako nauczyciel na podstawie mianowania od 1 grudnia 1986 r. w Szkole Podstawowej w G. – Szkole Filialnej w W., a od 2001 r. w pozwanym Zespole Szkół w G. Powódka była zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy, jako nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej w wymiarze 18 godzin oraz jako bibliotekarz. W dniu 23 marca 2012 r. wójt gminy P. wydał zarządzenie nr 14/2012 w sprawie zasad organizacji pracy na rok szkolny 2012/2013 dla przedszkoli i szkół, dla których Gmina P. jest organem prowadzącym. W załącznikach do tego zarządzenia określono nowe zasady organizacji pracy dla szkół, zasady ustalania liczby oddziałów, podziału na grupy i łączenia klas, zasady zatrudniania pracowników szkół, a także zasady współpracy ze związkami zawodowymi oraz składania arkuszy. Zgodnie z treścią zarządzenia, łączenie miało odbywać się według następujących zasad: w klasach I - III szkoły podstawowej, w których po połączeniu liczba uczniów nie przekracza łącznie 16, łączenie obejmuje wszystkie zajęcia edukacyjne oraz wszystkie zajęcia dodatkowe, z zastrzeżeniem, że łączenie takie nie spowoduje połączenia klas I i II, do których uczęszczałyby dzieci sześć-, siedmio- i ośmioletnie; w klasach IV - VI szkoły podstawowej łączenie obejmuje przedmioty takie jak: wychowanie fizyczne, muzyka, plastyka, technika, informatyka, język angielski, religia. Ponadto miała obowiązywać zasada łączenia klas sąsiednich o najmniejszej liczbie uczniów. W uzasadnieniu powyższego zarządzenia podkreślono, że jego zapisy mają na celu zaoszczędzenie przez gminę znacznych środków finansowych. Jednocześnie określono zasady dokonywania wyboru nauczycieli do ewentualnych zwolnień,

spowodowanych ograniczeniem ilości godzin oraz podstawowe kryteria tego doboru. Zgodnie z powołanym zarządzeniem dyrektor Zespołu Szkół w G. został zobowiązany do sporządzenia arkuszy organizacyjnych dla Szkoły Podstawowej i Gimnazjum na rok 2012/2013, uwzględniających określone w zarządzeniu wytyczne. W ramach zleconej reorganizacji dokonano połączenia oddziałów klas II a i II b w gimnazjum w G. W szkole podstawowej z kolei połączono zajęcia w klasach II i III, co w skali całego zespołu ograniczyło ilości lekcji w porównaniu do roku poprzedniego o około 60 godzin.

Wprowadzone zmiany spowodowały, że niektórzy nauczyciele stracili pracę; dotyczyło to w pierwszej kolejności nauczycieli zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin: K. S. 9/18 – język angielski, J. C. 6/18 - geografia, P. G. 7/18 - język niemiecki. Część nauczycieli zatrudnionych dotychczas w pełnym wymiarze godzin, miała zostać zatrudniona w roku szkolnym 2012/2013 w niepełnym wymiarze: E. B. - 16/18, M. K. - 16/18, A. P. - 13/18, H. D. z 9/18 - wymiar 6/18. Prawie wszyscy nauczyciele pozostający nadal w zatrudnieniu u strony pozwanej będą uczyć w obu szkołach w celu uzupełnienia pensum (z wyjątkiem przedmiotów, które są tylko w gimnazjum). Nauczyciele nauczania początkowego również uzupełniają swoje pensum ucząc innych przedmiotów lub prowadząc inne zajęcia. Przykładowo E. P. ma 15/18 edukacji wczesnoszkolnej oraz zajęcia komputerowe w szkole podstawowej, a także wychowanie do życia w rodzinie w szkole podstawowej i gimnazjum. A. W. 15/18 edukacji wczesnoszkolnej i zajęcia rewalidacyjne 4/20. Ponadto nauczyciele nie będą już zatrudniani w godzinach ponadwymiarowych.

Na posiedzeniu rady pedagogicznej w dniu 27 kwietnia 2012 r. dyrektor szkoły przedstawił propozycję arkusza organizacyjnego szkoły podstawowej i gimnazjum w G. na rok szkolny 2012/2013, zgodnie z którym dla powódki były przewidziane 15/30 etatu z przeznaczeniem na bibliotekę szkolną. Zajęcia z edukacji wczesnoszkolnej w wymiarze 15/18 etatu przeznaczone zostały dla A. W., która w ostatnich latach nie prowadziła tych lekcji, natomiast posiadała do tego kwalifikacje. Rada pedagogiczna nie zaopiniowała pozytywnie przedstawionego projektu (przeciwko projektowi głosowało 4 nauczycieli, a 13 wstrzymało się od głosu). Pomimo braku pozytywnej opinii rady pedagogicznej powyższe arkusze

organizacyjne zostały zatwierdzone przez organ prowadzący - wójta gminy P. w dniu 15 maja 2012 r.

Dyrektor pozwanej szkoły w dniu 18 maja 2012 r. poinformował powódkę o zmianach organizacyjnych i zmianach planów nauczania, uniemożliwiających dalsze jej zatrudnianie w pełnym wymiarze zajęć oraz zaproponował powódce w nowym roku szkolnym zmniejszenie obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktyczno - wychowawczych do 15/30 (zajęcia biblioteczne) oraz do proporcjonalnego zmniejszenia wysokości wynagrodzenia. Jednocześnie poinformował powódkę, że w przypadku nie wyrażenia przez nią zgody na powyższe warunki, będzie zmuszony do rozwiązania z nią stosunku pracy. Powódka odmówiła, proponując, aby zostawiono jej 15/18 etatu w nauczaniu wczesnoszkolnym. Pismem z dnia 18 maja 2012 r. dyrektor pozwanej poinformowała prezesa zarządu oddziału ZNP gminy P. o zamiarze wypowiedzenia stosunku pracy powódce z przyczyn określonych w art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela. Związek zawodowy nie wyraził na to zgody, uzasadniając to wysokimi kwalifikacjami powódki oraz brakiem zmian, spowodowanych zmniejszeniem się liczby oddziałów klas edukacji wczesnoszkolnej oraz zmianami planów nauczania w klasach I - III.

W dniu 29 maja 2012 r. pracodawca wypowiedział powódce stosunek pracy z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, jako przyczynę wskazując zmiany organizacyjne, powodujące zmniejszenie liczby oddziałów w Zespole Szkół w G., uniemożliwiające dalsze zatrudnianie powódki w dotychczasowym wymiarze zajęć. Powódka została pouczona przez dyrektora o możliwości złożenia wniosku o przejście w stan nieczynny.

W roku szkolnym 2011/2012 odbywało się łącznie 54 godziny edukacji wczesnoszkolnej: powódka miała 18 godzin (18/18), M. G. i E. P. 15/18 oraz J. W. 6/18. W arkuszu organizacyjnym na rok 2012/1013 przewidziano natomiast 45 godzin edukacji wczesnoszkolnej podzielonej pomiędzy nauczycieli: M.G., E. P. oraz A. W. – każda po 15/18.

Powódka jest nauczycielką dyplomowaną edukacji wczesnoszkolnej oraz dodatkowo ukończyła studia podyplomowe na UMCS w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej – posiada tytuł nauczyciel bibliotekarz. Powódka brała udział w wielu kursach i szkoleniach, a także w realizacji projektu

unijnego „Indywidualizacja procesów nauczania w szkołach podstawowych Gminy P.” oraz pozyskała fundusze na wyposażenie klasy z projektu MEN „Radosna Szkoła”. Pozwany nie miał żadnych zastrzeżeń do pracy powódki, ostatnia ocena jej pracy w 2009 r. była wyróżniająca.

A. W. ma wykształcenie wyższe w zakresie nauczania zintegrowanego oraz ukończyła studia podyplomowe w zakresie oligofrenopedagogiki oraz języka polskiego. W roku szkolnym 2011/2012 prowadziła zajęcia z języka polskiego oraz zajęcia rewalidacyjne. Z arkusza organizacyjnego na rok 2012/2013 wynika, że A. W. będzie prowadzić zajęcia w ramach edukacji wczesnoszkolnej 15/18 oraz zajęcia rewalidacyjne 4/20. Zajęcia z języka polskiego wynoszą w Szkole Podstawowej 17 godzin oraz w Gimnazjum 15 godzin. Zajęcia te mają prowadzić: D.S. 5+9/18 oraz B. S. 12+6/18.

Sąd drugiej instancji – podzielając stanowisko zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji – stwierdził, że u strony pozwanej dokonano zmian organizacyjnych w rozumieniu art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela, polegających na łączeniu klas i połączeniu niektórych zajęć w szkole podstawowej oraz zmniejszeniu ilości godzin lekcyjnych w porównaniu do roku poprzedniego o około 60 godzin.

Sąd Okręgowy uznał, że w razie zmian organizacyjnych w szkole w rozumieniu art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela, powodujących konieczność zwolnienia nauczyciela, kryteria wyboru nauczyciela do zwolnienia z pracy, przyjęte przez pracodawcę, podlegają kontroli sądowej w toku badania w sprawie, czy rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem było uzasadnione, a przyjęte kryteria wyboru osoby są kryteriami obiektywnymi, nie dyskryminującymi, jasnymi i czytelnymi dla zainteresowanych. W ocenie Sądu drugiej instancji dokonana przez pozwaną szkołę ocena pracy powódki jako nauczyciela, z uwzględnieniem jej przymiotów osobistych, znajduje oparcie w zebranych materiale dowodowym i brak jest podstaw do jej podważenia w postępowaniu apelacyjnym. Przy podejmowaniu decyzji o zwolnieniu nauczyciela (przeniesieniu w stan nieczynny) pracodawca może kierować się własnymi uzasadnionymi potrzebami i uznał, że słuszne były twierdzenia strony pozwanej, że pracownicy posiadający bardziej wszechstronne wykształcenie będą bardziej przydatni w dalszej działalności pozwanej szkoły. A. W.

przesunięta w roku szkolnym 2012/2013 na miejsce powódki, posiada kwalifikacje w zakresie edukacji wczesnoszkolnej, do nauczania języka polskiego oraz oligofrenopedagogiki. M. G. posiada kwalifikacje z nauczania wczesnoszkolnego, plastyki oraz diagnozy i terapii pedagogicznej, E. P. natomiast posiada kwalifikacje z nauczania wczesnoszkolnego, wychowania prorodzinnego i informatyki. Spośród nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu edukacji wczesnoszkolnej największy zakres specjalizacji posiada powódka, gdyż oprócz nauczania wczesnoszkolnego posiada kwalifikacje uprawniające ją do pracy w bibliotece szkolnej.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że wybór nauczyciela do zwolnienia z przyczyn określonych w art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela powinien być dokonany przy zastosowaniu kryteriów obiektywnych, niedyskryminujących, jasnych, czytelnych dla zainteresowanych. Kryteria te powinny w pierwszej kolejności dotyczyć dorobku zawodowego (staż pracy, ocena pracy, kwalifikacje formalne i faktyczne), ale mogą się one odnosić także do sytuacji osobistej nauczyciela (stan rodzinny, posiadanie innych źródeł dochodu - np. emerytury). W ocenie Sądu drugiej instancji strona pozwana sformułowała takie właśnie kryteria i według nich oceniła przydatność powódki do dalszej pracy. Sąd drugiej instancji podkreślił, że wszyscy pracownicy pozwanego posiadający kwalifikacje z zakresu edukacji wczesnoszkolnej legitymują się porównywalnym stażem pracy 28, 26 lat. Nie są to zasadnicze różnice pozwalające na uzasadnione twierdzenie, że pracodawca dyskryminował pracowników z dłuższym stażem, a faworyzował tych z krótszym stażem pracy.

Sąd Okręgowy w P. – rozpoznając skargę o wznowienie postępowania – ustalił, że rozstrzygnięciem nadzorczym z dnia 17 października 2012 r., znak: P-II.4131.2.95.2012, Wojewoda [...] stwierdził nieważność zarządzenia Wójta Gminy P. z dnia 23 marca 2012 r., nr 14/2012 w sprawie zasad organizacji pracy na rok szkolny 2012/2013 dla przedszkoli i szkół, dla których Gmina P. jest organem prowadzącym. Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2012 r., Wojewódzki Sąd Administracyjny oddalił skargę Wójta Gminy P. na rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody z dnia 17 października 2012 r.

W dniu 19 grudnia 2012 r. do Sądu Okręgowego w P. wpłynęła skarga powódki o wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 25 października 2012 r. Skarżąca – powołując się na art. 403 § 2 k.p.c. – wskazała, że podstawą wznowienia jest wykrycie środka dowodowego, który ma wpływ na wynik sprawy. Podała, że rozstrzygnięciem nadzorczym z dnia 17 października 2012 r. Wojewoda stwierdził nieważność zarządzenia nr 14/2012 Wójta Gminy P. (wyrok WSA w R. z dnia 20 grudnia 2012 r.).

Skarżąca wniosła o dopuszczenie dowodu z rozstrzygnięcia nadzorczego Wojewody z dnia 17 października 2012 r., stwierdzającego w całości nieważność zarządzenia nr 14/2012 Wójta Gminy P. z dnia 23 marca 2012 r.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w sprawie wystąpiła powołana przez skarżącą podstawa wznowienia postępowania określona w art. 403 § 2 k.p.c. – zostało wydane rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody z dnia 17 października 2012 r., którym stwierdzono nieważność zarządzenia nr 14/12 Wójta Gminy P. Powódka dowiedziała się o tym rozstrzygnięciu 7 listopada 2012 r. już po wydaniu przez Sąd Okręgowy w P. wyroku w sprawie III Pa .../12 (25 października 2012 r.); nie mogła zatem skorzystać z przedstawionych okoliczności w poprzednim postępowaniu.

Sąd Okręgowy – rozpoznając skargę powódki – uznał, że powołane „nowe okoliczności”, pomimo że faktycznie wystąpiły, nie mają wpływu na trafność orzeczenia wydanego w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 25 października 2012 r. Przyczyną dokonanego wypowiedzenia stosunku pracy były zmiany organizacyjne, powodujące zmniejszenie liczby oddziałów w Zespole Szkół w G., co uniemożliwiało dalsze zatrudnianie powódki w dotychczasowym wymiarze zajęć. Zmiany organizacyjne u strony pozwanej zostały dokonane wprawdzie w oparciu o dyrektywy zawarte w zarządzeniu nr 14/2012 wójta Gminy P., którego nieważność została następnie stwierdzona przez Wojewodę; jednakże – zdaniem Sądu Okręgowego – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm.) podstawą do dokonania zmian organizacyjnych w szkołach czy przedszkolach jest arkusz organizacyjny. Zgodnie z § 10 ust. 1 załącznika nr 2 do

powołanego rozporządzenia arkusz organizacyjny szkoły określa szczegółową organizację wychowania, nauczania i opieki w danym roku szkolnym i jest opracowywany przez dyrektora szkoły, a zatwierdzany przez organ prowadzący.

Sąd Okręgowy stwierdził, że arkusz organizacyjny Zespołu Szkół w G. na rok szkolny 2012/2013 został opracowany przez osobę do tego uprawnioną, tj. dyrektora tego zespołu, a następnie arkusz ten został zatwierdzony przez wójta Gminy P. – organ prowadzący. Procedura wydawania arkusza oraz jego zatwierdzenia zakończyła się przed wręczeniem powódce wypowiedzenia stosunku pracy. Według Sądu Okręgowego arkusz organizacyjny określający liczbę oddziałów szkolnych w pozwanym zespole szkół stał się podstawą do wypowiedzenia powódce stosunku pracy, a nie powołane w skardze zarządzenie wójta nr 14/2012.

Sąd Okręgowy wskazał, że do kompetencji dyrektora szkoły należy zatrudnianie i zwalnianie nauczycieli; trzeba mieć jednak na uwadze to, że na podstawie art. 34 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty organ prowadzący szkołę sprawuje nadzór nad jej działalnością w zakresie spraw finansowych i administracyjnych. Podmiotem zobowiązanym do finansowania szkół jest gmina, a zatem nadzór organu prowadzącego w zakresie spraw finansowych i administracyjnych szkół powoduje, że to gmina ustala ile środków finansowych gotowa jest przeznaczyć na funkcjonowanie szkół działających na jej terenie. Jeżeli środki finansowe posiadane przez gminę pozwalają na sfinansowanie mniejszej liczby oddziałów szkolnych to dyrektor placówki nie może tworzyć samodzielnie większej ilości oddziałów, musi on bowiem trzymać się założeń finansowych, ustalonych przez organ prowadzący, który dysponuje środkami budżetowymi.

Według Sądu Okręgowego w sytuacji, gdy rzeczywiście dokonano połączenia oddziałów klas II a i II b w Gimnazjum oraz połączono zajęcia w klasach II i III szkoły podstawowej i znalazło to odzwierciedlenie w arkuszu organizacyjnym, który został prawidłowo sporządzony i zatwierdzony przez uprawnione do tego podmioty, to ten arkusz organizacyjny (a nie przedmiotowe zarządzenie wójta gminy) stał się podstawą do ustalenia, czy istniała rzeczywista przyczyna wypowiedzenia powódce stosunku pracy.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego z dnia 28 czerwca 2013 r. powódka zaskarżyła skargą kasacyjną. Skargę oparto na obydwu podstawach kasacyjnych określonych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzucono naruszenie:

a) art. 60 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.) przez jego wadliwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że łączenie oddziałów może nastąpić w arkuszu organizacyjnym, a nie przez wprowadzanie zmian do statutu szkoły;

b) art. 20 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r., poz. 191) przez przyjęcie, że nastąpiły zmiany organizacyjne powodujące wypowiedzenie stosunku pracy w sytuacji, gdy zmiany nastąpiły z rażącym naruszeniem przepisów i nie było podstaw do zastosowania art. 20 Karty Nauczyciela.

W ramach podstawy procesowej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) zarzucono naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy zachodziła nieważność postępowania, polegająca na braku wykazania umocowania otrzymanego od wójta gminy dla dyrektora pozwanej szkoły do udzielenia pełnomocnictwa pełnomocnikowi w postępowaniu sądowym.

Skarżąca wniosła o: - uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od powódki na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie jest zasadna.

W pierwszej kolejności należy się odnieść do zarzutu nieważności postępowania, jako najdalej idącego. Uzasadniając zarzut nieważności postępowania skarżąca wskazała, że „zgodnie z art. 47 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym kierownicy jednostek organizacyjnych gminy

nieposiadających osobowości prawnej działają jednoosobowo na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez wójta. Szkoła jest jednostką organizacyjną gminy nieposiadającą osobowości prawnej. Pełnomocnictwo udzielone przez wójta określa zakres, w jakim dyrektor szkoły może upoważnić radcę prawnego do działania za niego i czy w ogóle może za niego działać. W przypadku braku takiego pełnomocnictwa lub braku upoważnienia do udzielenia dalszego pełnomocnictwa przez dyrektora zachodzi nieważność postępowania. W aktach sprawy brak jest upoważnienia dla dyrektora szkoły udzielonego przez wójta. Wobec braku właściwego umocowania do występowania w sprawie przez dyrektora szkoły w postaci udzielonego upoważnienia przez organ prowadzący zachodzi nieważność postępowania”.

Sąd Najwyższy uznał, że końcowe konkluzje zarzutu skarżącej nie są słuszne, gdyż art. 47 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym odnosi się przede wszystkim do gospodarowania mieniem samorządowym, a ponadto sugestie skarżącego pomijają treść art. 460 § 1 k.p.c., zgodnie z którym zdolność sądową i procesową ma także pracodawca, chociażby nie posiadał osobowości prawnej. Dokonując subsumpcji tego przepisu do realiów niniejszej sprawy należy zaaprobować pogląd zawarty w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2013 r. w sprawie II PK 4/13 (LEX nr 1375183), iż jednostka organizacyjna i budżetowa podmiotu samorządowego może być uznana za pracodawcę wówczas, gdy jej samodzielność obejmuje uprawnienie do zatrudniania pracowników.

W myśl art. 29 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty - dyrektor jest kierownikiem zakładu pracy dla zatrudnionych w szkole lub placówce nauczycieli i pracowników niebędących nauczycielami. Dyrektor w szczególności decyduje w sprawach: 1) zatrudniania i zwalniania nauczycieli oraz innych pracowników szkoły lub placówki; 2) przyznawania nagród oraz wymierzania kar porządkowych nauczycielom i innym pracownikom szkoły lub placówki. W tym kontekście dyrektor pozwanego zespołu szkół posiadał uprawnienie do zatrudniania nauczycieli; zespół szkół pełnił więc funkcję pracodawcy w rozumieniu Kodeksu pracy, miał zdolność procesową, a dyrektor zespołu szkół był umocowany do udzielenia pełnomocnictwa radcy prawnemu. Nie można więc uznać, że w sprawie doszło do nieważności postępowania.

W uzasadnieniu podstawy materialnoprawnej skargi przedstawiono, że zgodnie z art. 60 ust. 1 ustawy o systemie oświaty w związku z § 4 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół organizację pracy szkoły określa się w statucie szkoły. Arkusz organizacyjny został zatwierdzony przez ten sam organ, który wydał zarządzenie na podstawie, którego dyrektor szkoły był zobowiązany do łączenia oddziałów, co nie powinno mieć miejsca. Łączenie oddziałów jest dopuszczalne i można go dokonać, ale następuje to przez dokonanie zmiany w statucie szkoły. Łączenie oddziałów nie nastąpiło przez zmiany dokonane w statucie, który określa organizację pracy szkoły, a w arkuszu organizacyjnym. Uprawnionym do zatwierdzenia arkusza organizacyjnego jest organ prowadzący, czyli ten sam organ, który nakazał zastosowanie się do zarządzenia, którego wydać nie mógł.

Zdaniem Sądu Najwyższego, istotne znaczenie ma § 10 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół, z którego wynika, że szczegółową organizację nauczania, wychowania i opieki w danym roku szkolnym określa arkusz organizacji szkoły opracowany przez dyrektora szkoły, z uwzględnieniem szkolnego planu nauczania, o którym mowa w przepisach w sprawie ramowych planów nauczania - do dnia 30 kwietnia każdego roku. Arkusz organizacji szkoły zatwierdza organ prowadzący szkołę do dnia 30 maja danego roku (ust. 1). W arkuszu organizacji szkoły zamieszcza się w szczególności: liczbę pracowników szkoły, w tym pracowników zajmujących stanowiska kierownicze, ogólną liczbę godzin zajęć edukacyjnych finansowanych ze środków przydzielonych przez organ prowadzący szkołę (ust. 2). Na podstawie zatwierdzonego arkusza organizacji szkoły dyrektor szkoły, z uwzględnieniem zasad ochrony zdrowia i higieny pracy, ustala tygodniowy rozkład zajęć określający organizację zajęć edukacyjnych (ust. 3).

W ocenie Sądu Najwyższego podstawowe znaczenie dla organizacji zajęć w szkole i liczby zatrudnionych nauczycieli ma więc arkusz organizacyjny szkoły. Należy wskazać, że rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody, zaakceptowane przez wyrok WSA z dnia 20 grudnia 2012 r., opierało się na założeniu, że organ

prowadzący (wójt) nie jest uprawniony do ingerencji w kompetencje dyrektora szkoły jako pracodawcy. Nie kwestionowało ono celowości zmniejszenia zatrudnienia w zespole szkół, ani konieczności łączenia oddziałów lub zajęć.

W tym aspekcie należy wskazać, że dyrektor szkoły po sporządzeniu arkusza organizacyjnego – samodzielnie podjął decyzję o rozwiązaniu z powódką stosunku pracy. W myśl art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela - dyrektor szkoły w razie częściowej likwidacji szkoły albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć rozwiązuje z nim stosunek pracy lub, na wniosek nauczyciela, przenosi go w stan nieczynny. Nauczyciel zatrudniony na podstawie mianowania może wyrazić zgodę na ograniczenie zatrudnienia w trybie określonym w art. 22 ust. 2.

Zwrócić należy uwagę, że arkusz organizacyjny pozwanej szkoły na rok szkolny 2012/2013 (znajdujący się w aktach sprawy) przewiduje zmiany organizacyjne, które uzasadniały zastosowanie art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela. W szczególności z arkusza organizacyjnego wynika, że liczba dzieci podlegających obowiązkowi szkolnemu w szkole podstawowej w G. uległa zmniejszeniu z 12 uczniów z 2001 r. do 8 z 2002 r. i 4 – 6 z lat 2003 – 2005. Jednocześnie w pozwanym zespole zatrudnionych było 17 nauczycieli i 4 pracowników obsługi. Liczba nauczycieli była więc nieproporcjonalnie duża w porównaniu z liczbą uczniów szkoły podstawowej. Działania dyrektora pozwanego – dotyczące racjonalizacji zatrudnienia - były więc jak najbardziej celowe. W spornym okresie zmniejszeniu uległa ilość lekcji w porównaniu do roku poprzedniego o około 60 godzin. Okoliczność, iż w pozwanej szkole nie ma możliwości zatrudnienia powódki w pełnym wymiarze zajęć należy do sfery ustaleń faktycznych, którymi Sąd Najwyższy jest w postępowaniu kasacyjnym związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Oznacza to konieczność przyjęcia, iż dyrektor szkoły, wobec braku wyrażenia przez powódkę zgody na ograniczenie zatrudnienia, mógł na podstawie art. 22 ust. 2 Karty Nauczyciela zastosować art. 20 ust. 1 tej Karty.

Wbrew zarzutom skargi kasacyjnej nie można przyjąć, że związek przyczynowy pomiędzy wydanym przez wójta zarządzeniem, a ustalonym

arkuszem organizacyjnym jest oczywisty. Jak wyżej wskazano, również bez zarządzenia wójta dyrektor szkoły miałby obowiązek dostosowania liczby nauczycieli do ilości oddziałów i uczniów; gdyż proporcje te były ewidentnie zachwiane. Zwrócić też należy uwagę, że zgodnie ze wskazanymi wyżej przepisami arkusz organizacyjny szkoły musi być zatwierdzony przez organ prowadzący; względy pragmatyczne nakazują więc wcześniejsze przeprowadzenie konsultacji z tym organem, zapoznanie się z jego opinią, możliwościami finansowymi i sporządzenie arkusza organizacyjnego adekwatnego do ilości uczniów w szkole.

Wprawdzie słusznie skarga kasacyjna podnosi, że zmiany, które zostały przeprowadzone powinny zostać poprzedzone zmianą statutu szkoły, a takie uprawnienia posiada rada szkoły, jednak nie ulega wątpliwości, że do takich zmian organizacyjnych faktycznie doszło i były one uzasadnione merytorycznie. Kwestie organizacji szkoły określane są - na podstawie art. 60 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie oświaty - w statucie szkoły. Szczegółowa treść statutu została określona w treści rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół. Pierwszy statut nadaje organ prowadzący (art. 58 ust. 6 ust. o systemie oświaty), a zmiany statutu uchwała rada szkoły (art. 50 ust. 2 pkt 1 ustawy o systemie oświaty), na podstawie projektu rady pedagogicznej (art. 42 ust. 1 ustawy o systemie oświaty).

W ocenie Sądu Najwyższego kwestia ta nie mogła stanowić skutecznej podstawy skargi o wznowienie postępowania, która zainicjowała niniejsze postępowanie. Okoliczność, że nie doszło do zmian w statucie szkoły była bowiem stronie skarżącej znana już czasie postępowania przed sądami pierwszej i drugiej instancji. Zgodnie z art. 403 § 2 k.p.c. można żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Kwestia braku zmian w statucie szkoły mogła być podnoszona w poprzednim postępowaniu. Ponadto statut szkoły powinien odnosić się do długotrwałych zmian w strukturze szkoły, natomiast arkusz organizacyjny dotyczy sytuacji w jednym roku szkolnym.

Decydujące znaczenie w kwestii zaistnienia zmian organizacyjnych w szkole w danym roku szkolnym ma arkusz organizacyjny szkoły. Odpowiedzialność za jego sporządzenie ponosi dyrektor szkoły, który jest zobligowany do dostosowania liczby nauczycieli do ilości uczniów w szkole, do racjonalnego wykorzystania kompetencji nauczycieli oraz do uwzględnienia sytuacji finansowej gminy. Ponieważ powódka odmówiła zatrudnienia w połowie wymiaru czasu pracy, uzasadnione stało się rozwiązanie stosunku pracy.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.